

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

1. Társaságunk 1940. április 20-iki felolvasó ülésén *Mosdóssy Imre* alelnök elnökölt. Az ülés tárgysora ez volt: 1. *Domokos Lászlóné* r. t.: *Korszerű kérdések a nevelésben.* — 2. *Horváth Jenő* k. t.: *A nemzeti és világtörténelem tudománya és tanítása.*

II. A Társaság 1940. május 25-én *Kornis Gyula* m. kir. titkos tanácsos, tiszteleti elnök elnöklése mellett a rendes tagok többségének jelenlétében tartotta 48. nagygyűlését a következő tárgysorozattal:

1. *Kornis Gyula* tiszteleti elnök megnyitotta az ülést.

2. *Prohászka Lajos* rendes tag felolvasta *Nevelés és hagyomány* c. tanulmányát (I. a 97. lapon).

3. *Gyulai Ágost* titkár felolvasta a Társaság 1939. évi működéséről szóló alábbi jelentését:

TISZTELT NAGYGYÜLÉS!

Egész világ ismét fegyverben áll. Emberek milliói öldözik egymást, pusztítják az ember nagyszerű alkotásait, a technika legújabb csodái is az irtó háború szolgálatába szegődtek. Szinte kétségbe kellene esnünk s megállapítanunk, hogy az emberiségnek évezredek törekvései egy szép, boldog jövő megalapozására, az újkor hite egy örök békés állapot eljövételében a kultúra diadala útján — mind hiábavalók. Ez áhitott szép jövő előkészítésének lelkes munkásai, a tanítók és nevelők voltaképpen fájdalmas érzésekkel láthatnák megsemmisülni eszményeik világát, ha az ember Schiller szavai szerint nem volna még a síron túl is örök reménykedésre teremtve »*Noch am Grabe pflanzt er die Hoffnung auf*«. A mi kis világunk, a Magyar Paedagogiai Társaság, a boldog jövő munkálóinak magyar gyülekezete sem szűnik meg remélni, munkálkodni szerény eszközeivel, nem restell kitérőn, teljes odaadással egy porszem lenni a szebb jövőt építő munkában. E nélkül a remény nélkül régen le kellett volna tenni a tollunkat s a nihilben, a mirvánában vagy legalább is keserű tétlenségben keresni célt és megnyugvást.

Társaságunk e lesújtó közhangulat, az általánossá lett pesszimizmus ellenére is híven működött és dolgozott a lefolyt társasági éven át, mely életének 49. esztendeje volt. Erről a munkásságról számolok be, a t. nagygyűlés engedelmével ezúttal igen röviden.

Elsősorban belső tag- és munkatársainknak szakszerű tudományos munkásságáról szólok. Nemcsak Társaságunk folyóiratában s felolvasó asztalunknál szolgálták közös eszményi feladatainkat, az ifjúság nevelésének és tudományszakunk művelésének ügyét, hanem önálló nagyobb szakirodalmi alkotásokban is. Élükön állott e téren továbbra is tiszteleti elnökünk, *Kornis Gyula*, ki az általa szerkesztett és irányított *Szellemi élet* c. kiadványban, midőn mély-

reható filozófiai bevezetésével ő fűzte össze egységes, monumentális alkotássá, újra egy hatalmas tudományos irodalmi értékkel ajándékozta meg a magyarságot, s amellet más sok tanulmányán kívül *Az irodalmi műveltség értékéről* szóló szép dolgozatában is megkapóan ragyogtatta fényes elméjét és nagyszerű írói készségét.

Tiszteleti és rendes tagjaink sorából a lefolyt évben sokan nem csekély érdemű művekkel gyarapították újra Társaságunk tekintélyét és súlyát, így *Halasy-Nagy József* tiszteleti tagtársunk *Magyar önismeret* c. kötetével, *Ranschburg Pál* tiszteleti tagtársunk *Az emberi tévedések törvényszerűségei* c. könyvével, *Kelemen Krizosztom* t. tag *Szent István, nemzetünk nevelője* c. szép tanulmányával, *Kemény Ferenc* tiszteleti tag *Német hatások a magyar nevelés- és oktatásügyre* c. nagyobb dolgozatával; — rendes tagtársaink közül *Somogyi József* *A faj* c. könyvével, *Loczka Alajos* *A vegytan tanítása* c. a Dékány Istvántól szerkesztett »Pedagógiai Szakkönyvek« sorozatában megjelent didaktikai monografiájával; *Padányi-Frank Antal* *A nevelés módszere* címmel összegyűjtött nevelésügyi dolgozatainak testes kötetével, *Böngérfi János* *Nevelés* c. művének II. részével, *Cser János* *A magyar gyermek szókinccse* c. könyvével, *Balassa Brunó* az általa szerkesztett *Mai magyarságunk életrajza* c. kiadványával, *Imre Sándor* *A hagyományok kétféle hatása*, *Pintér Jenő* *Hibák a nevelésben és tanításban* c. nagyobb füzeteikkel. *Prohászka Lajos* rendes tagtársunk az Athénban egy egyetemi alkalmi kiadványban és külön is megjelent *Variation über die »Kalogagathie«* c. szép tanulmányával a külföldi tudományos világ előtt is jóhírt és becsületet szerzett a magyar pedagógusok nevének.

Megemlítem e rovatnál végül azt is, hogy *Husztli József* rendes tagtársunk és alelnökünk vezetése alatt nagy része volt Társaságunk egyes tagjainak az elmúlt esztendőben az Orsz. Közoktatási tanács munkálataiban, minek eredményei az *Általános utasítások a gimnázium és leánygimnázium tantervéhez*, *Tanterv és utasítás a liceumok és leányliceumok részére*, *Rendtartás a liceum és leányliceum számára*. *Rendtartás a polgári iskolák számára* c. hivatalos kiadványokban váltak közoktatási és nevelésügyi életünkben irányító szerepet játszó pedagógiai és didaktikai irodalmi alkotásokká.

*

Mindezekén túl Társaságunk szorosan vett belső életének főbb mozzanatai a következők voltak. Társaságunk tudományos jellege, voltaképeni lényege folyóiratunkban, a Magyar Paedagógiában fejeződik ki. A Magyar Paedagogia 1939-ben 48. évfolyamát élte 22 ívnyi terjedelemben, tehát az előző évfolyammal szemben ismét két ívvel gyarapodva. A fejlődés útja immár kétségtelen. Az 1940. esztendőnek újra néhány ívnyi gyarapodást kell eredményeznie, amennyiben a kilátásba helyezett új anyagi erők valóban jelent-

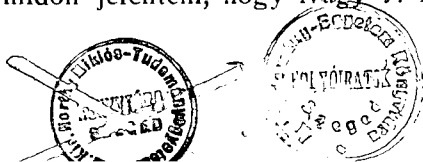
kezni fognak. Erre nézve biztos reményünk és egy magasabb tudományos fórum részéről határozott ígéretünk is van.

A meggyarapodott 1939. évfolyam a megszokott keretek között értékes tudományos tartalommal jelent meg, melynek részletes ismertetését annak tudatában, hogy Társaságunk tagjai és barátai, a t. nagygyűlés résztvevői jól ismerik a Magyar Paedagógiát, ezúttal mellőzni óhajtom. Csak annyit jegyzek meg, hogy szerkesztőnknek, Nagy J. Bélának az elmúlt évben is sikerült Kornis Gyula tisz. elnökünk és Pintér Jenő elnökünk közreműködése mellett a magyar pedagógiai irodalom 34 kiváló művelőjét, mint munkatársat mozgósítani folyóiratunk régi jeles és magas színvonalának fenntartására. Ezek között rendes tagtársaink 20 íróval vannak képviselve.

Hasonló rövidséggel óhajtok jelentést tenni Társaságunk működésének másik területéről, felolvasó üléseinkről. 1939-ben 9 ülést tartottunk, egy évi nagygyűlést és 8 felolvasó ülést, mindegyiken két-két felolvasással, köztük két rendes tag székfoglalójával. Előadásaink tárgyai a neveléstudomány különböző ágaiból valók voltak a Társaság általános pedagógiai jellegének és sokoldalú érdeklődésének megfelelően. Üléseink látogatottsága a mai tudós társaságok életében nyilvánuló általános jelenséggel szemben ez évben sem csökkent, ami pedagógiai társadalmunknak a nagy világban dúló izgalmas és lesújtó hangulat ellenére is továbbélő töretlenül eszményi felfogásáról, a magyar pedagógus világ meleg érdeklődéséről és a jelentésem elején említett örök reménykedés titkos befolyásáról tanúskodik.

Társaságunk személyi viszonyainak 1939. évi változásáról kell még szólnom. Őszinte sajnálattal jelentem, hogy Társaságunknak 1938-ban örömmel megválasztott, népszerű és szeretett elnöke, *Pintér Jenő* e társasági évad legelején, 1939 szeptemberében nyugalomba vonulása alkalmával teljesen kiválni óhajtván a hivatali és közéletből, minden kérésünk ellenére, megmásíthatatlan elhatározással, azonnali érvénnyel lemondott Társaságunkban viselt elnöki tiszteiről s a vezetését a következőkéendő nagygyűlésig, tehát a mai napig terjedően az elnökség többi tagjaira ruházta át. E tárgyról mai tárgysorunk 5. pontjában lesz alkalmunk újra hallani s azért ehelyütt, őszinte fájdalommal fogadva e tényt és helyzetet, többet mondani nem kívánok. Csak éppen búcsúzom az egész Társaság nevében nagyrabecsült és tiszta szívből szeretett tudós tagtársunktól, mint elnöktől és sok szerencsét kívánunk neki nyugalma napjaiban, erőt, egészséget és kedvet másnemű tudós munkáihoz, melyek sikerében és további dicsőségében egy pillanatig sem kételkedünk. /

Hasonló érzésekkel búcsúzom itt folyóiratunknak 21 éven át odaadó, gondos, nagy szaktudással dolgozó, példászerű munkát végző szerkesztőjétől, midőn jelentem, hogy *Nagy J. Béla* rendes

tagtársunk, ki a Magyar Paedagógiát 1919 elejétől kezdve 1939 végéig szerkesztette, az elmúlt társasági esztendőnek legvégén nagy hivatali és másnemű kötelező irodalmi elfoglaltsága miatt 1940 elejétől kezdődő hatállyal szerkesztői tisztéről lemondott. Őszintén, fájlalva távozását e helyről, Társaságunk nevében azt a reményt fejezem ki, hogy szeretett társunk gazdag tapasztalatait, tudását és munkatársi közreműködését új helyzetében sem fogja megtagadni a Magyar Paedagógiától, melyről ő maga mondja búcsújában, hogy nagyon a szívéhez nőtt 21 év alatt.

A búcsú szavát kell intéznem Társaságunk eddigi pénztárosához, *Padányi-Frank Antal* rendes tagtársunkhoz is, ki régebbi idők óta több ízben jelentette, hogy nagy hivatali elfoglaltsága miatt a pénztárosi tisztségnek sok aprólékos gondot és sok időt emésztő munkáját tovább folytatni nem tudja. Jelentését az elmúlt év végén megismételte s megmásíthatatlanul fölmentését kérte eddigi tisztsége alól. Midőn meghajolva elhatározásának indokai előtt 11 évi odaadó, buzgó munkájáért, melynek gondosságával és pontosságával Társaságunk anyagi ügyeit a legnehezebb időszakokban is mindig egyensúlyban tartotta, köszönetet mondok neki Társaságunk nevében, még külön köszönetet fűzök hozzá áldozatkészségéért, mellyel a tisztevel járó teendők kötelességeit lemondása után is, egészen a mai napig, mikor utódának megbízásáról gondoskodni fogunk, pontosan teljesítette.

Mindhárom távozó tisztársunk működésének emlékét kedves személyükkel együtt tovább is tisztelet fogja övezni körünkben.

Társaságunk személyi viszonyainak elmúlt évi további változásairól szólván, jelentem, hogy a múlt évi május hó 20-án tartott 47. nagygyűlés az elnökség javaslata alapján az alapszabályszerű 100-as szám körében megüresedett rendes tagsági helyek betöltésére rendes tagokká megválasztotta *Dr. Borotvás-Nagy Sándor* műegyetemi magántanárt, budapesti kereskedelmi középiskolai tanárt, *vitéz Frankóy József* budapesti tankerületi kir. főigazgatót, *Loschdorfer János* budapesti polgári iskolai szakfelügyelő-igazgatót és *Dr. Somos Lajos* egri kath. líceumi és tanítóképzőintézeti igazgatót, kik közül Borotvás-Nagy Sándor és Somos Lajos azóta már székfoglalóikat is megtartották. Tisztelettel üdvözlöm új rendes tagtársainkat az első ünnepélyes alkalommal Társaságunk kebelében.

Jelentésem az elmúlt társasági évről ősi szokás szerint avval végzem, hogy beszámolok őszinte fájdalommal a legutóbbi nagygyűlés óta Társaságunkat ért fájdalmas személyi veszteségekről is.

Tiszteleti tagjaink sorából a magyar közélet és pedagógiai világ két nagytekintélyű, jeles személyiségének elvesztését gyászoljuk. Elhunyt elsőnek a sorban, Társaságunk igaz fájdalmára, kegye-

letes érzéseinktől kísérve, az emberi életkornak valóban végső határain, 85 éves korában *Dr. Badics Ferenc*, nyug. budapest-vidéki tankerületi főigazgató, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja, a kiváló irodalomtörténész, Társaságunknak 1891-ben egyik szervezője és alapításától kezdve 48 éven át rendes tagja, első titkára 1892—1894-ig, majd 1938 óta tiszteleti tagja. Nagy irodalmi szaktudása, gyakorló-gimnáziumi igazgató korában a tanárjelöltek gyakorlati kiképzésében érvényesült irányító pedagógiai munkássága régebb tudományos és pedagógiai életünk kiváló egyéniségévé avatták őt, kinek emlékét Társaságunk illő kegyelettel fogja őrizni a távoli jövőben is.

Elhunyt továbbá az év folyamán *Dr. Jankovich Béla* nyug. vallás- és közoktatásügyi miniszter, felsőházi tag, jogtanár, Társaságunknak 1914 óta tiszteleti tagja. Elhunyt tagtársunk a világháború súlyos időszakában gondozta a magyar oktatás- és nevelésügyet, meleg érdeklődéssel viseltetett iskoláink fejlődése iránt, nagy reformtervekkel járt e tekintetben, melyekről való nyilatkozatát éppen a Magyar Paedagogia legközelebbi számában fogjuk újra fölelevenítve olvashatni. Reformjai átfogó jelentőségűek lettek volna mind a középiskolai, mind az egyetemi oktatás szempontjából, a zord idők azonban megakadályozták tervei megvalósítását. Emléke mindamellettt élni fog újabb közéletünk történetében s Társaságunk is kegyelettel emlékezik ez alkalommal az ő nemes, nagyműveltségű egyéniségéről.

Rendes tagjaink sorából 3 kiváló férfiú elvesztését fájlatjuk ez alkalommal. Elhunyt elsőnek a három közül *Bitter Illés* clairvauxi apát, c. főigazgató, a budapesti Szent Imre gimnázium szervezője és jeles első igazgatója, az Americana Foederatio nevet viselő nagyjelentőségű, rendkívül népes katolikus főiskolai ifjúsági egyesületnek alapítója, szervezője és országosan ismert első commendatora, kinek e két területen, a középiskolai nevelőoktatásban és a főiskolai katolikus nevelésben végzett munkáját, e területeken érvényesült nagy pedagógiai hatását kitűnő és széles körben elterjedt német nyelvi tankönyvei is kiegészítették. Német népi szülők-től származása ellenére is érzésben és műveltségben a tősgyökeres magyarságnak mintaképe volt, kinek nevelői hatását legnagyobb alkotása, az Americana révén sokáig érezni fogja a jövődő magyar ifjúság is. Társaságunknak 1921-től kezdve rendes tagja volt s e minőségében is mindenkor kegyeleffel fogjuk őrizni emlékét.

Eltávozott soraink közül tavalyi nagygyűlésünk óta *Dr. Dengl János*, a József nádor gazdasági és műszaki egyetem közgazdasági karának rendes tanára, a Kereskedelmiiskolai Tanárok Országos Egyesületének elnöke, a Kereskedelmiiskolai Tanárvizsgálóbizottság volt elnöke is, ki 1931 óta volt rendes tagtársunk s kinek megvá-

lasztásával különösen a magyar kereskedelmi iskolai oktatásnak és a történeti rendszerű magyar gyorsírás iskolai szerepének bátor harcosát óhajtotta magához fűzni Társaságunk. Nyájas, előzékeny egyéniségével, lelkes nevelői munkásságával kiváló eredményeket ért el tevékenysége minden körében. Társaságunk üléseinek szorgalmas látogatója volt, felolvasó asztalunknál is többször megjelent. Nevét tisztelettel fogjuk említeni későbbi időkben is.

Elhúnyt végül tavalyi nagygyűlésünk óta, már nem is 1939 folyamán, hanem alig néhány nappal ezelőtt *Dr. Tóth Zoltán*, az Áll. Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola igazgatója, a Magyar Gyógypedagógiai Társaság alapító főtitkára, a Nemzetközi Gyógypedagógiai Társaság alelnöke, a magyar gyógyítónevelésnek az ország határain túl is ismert harcosa, Társaságunknak 1934 óta rendes tagja, felolvasói üléseinknek buzgó szereplője, folyóiratunk szorgalmas munaktársa, kinek számunkra írt utolsó dolgozatát épen a Magyar Paedagogia legközelebbi számában fogjuk olvashatni. Lelkes, gyógypedagógiai ügyekben propagatív eréjű, derék munkásságának emléke fogja nevét a mi emlékezetünkben is megtartani.

Kegyelettel újítom föl elhúnyt tagtársaink nevét s tisztelettel javaslom emléküknök a mai nagygyűlés jegyzőkönyvében való megörökítését.

Jelentésem befejezését az a javaslat alkotja, hogy mondjunk hálás köszönetet ezúttal is mai nagygyűlésünkéből kifolyóan a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úrnak és Budapest székesfőváros polgármesterének az elmúlt évben Társaságunknak nyújtott anyagi segítségért s a Magyar Tudományos Akadémiának a tőle nyert erkölcsi támogatásért.

Jelentésem elfogadását tisztelettel kérem.

A nagygyűlés tudomásul vette a titkár jelentését, határozattá emelte a benne foglalt indítványokat s az elnök javaslatára köszönetet mondott a titkárnak a gondosan megszerkesztett évi jelentésért, melyben 36-odszor adott számot a Társaság egy-egy évi életéről, valamint a Társaság érdekében annyit év óta kifejtett buzgó tevékenységéért.

4. *Padányi-Frank Antal* pénztáros bemutatta Társaságunknak 1939. évi zárószámadását és 1940. évi költségelőirányzatát, *Váradai József* rendes tag pedig a Számvizsgáló Bizottság nevében jelentette, hogy a felülvizsgálat során 4203 P 84 fill. bevétellel és 4187 P 58 fill. kiadással, vagyis 16 P 26 fill. maradvánnyal, mint egyenleggel, teljesen rendben találták a Társaság pénzelőirányzatát és vagyónálladékát.

A nagygyűlés tudomásul vette a zárószámadást, a költségelőirányzatot és a jelentést, a pénztárosnak megadta a felmentvényt s az elnök indítványára köszönetét fejezte ki mind a pénztárosnak, mind a Számvizsgáló Bizottság tagjainak, hogy lelkiismeretesen gondozták a Társaság anyagi ügyeit.

5. Az elnök bejelentette, hogy a Társaságnak 1938-ban megválasztott elnöke, *Pintér Jenő* nyugalomba vonulása s a köz- és hivatali életből való teljes kiválása következtében még a múlt év őszén megmásíthatatlan elhatározással lemondott a Társaságban viselt elnöki tiszteréről. Rövid elnöksége alatt igazán szívén viselte a Társaság szellemi és anyagi ügyeit, gondozta a Magyar Paedagogiát s személyes befolyásával száznál több külső tagot és előfizetőt toborzott a Társaságnak. Mindezért őszinte hála és köszönet illeti meg őt. Az elnöki szék eszerint üresedésben van. Ezért a tiszteleti elnök az elnöki tisztség betöltésére nézve a visszalépő elnöknek és az elnökség többi tagjának együttes javaslata alapján a következő ajánlatot terjesztette a nagygyűlés elé: Válassza meg a Társaság elnökévé *Dr. Prohászka Lajost*, a pedagógia nyilvános rendes tanárát a budapesti Pázmány Péter-tudományegyetemen, néhai *Fináczy Ernő* volt elnöknek és tiszteleti elnöknek egyik legjelesebb tanítványát és az egyetemi tanszéken ezidőszerinti utódát, a Magyar Tudományos Akadémia tagját, a Társaságnak 1927 óta rendes tagját.

A nagygyűlés, még *Prohászka Lajos* imént elhangzott szép előadásának hatása alatt, elfogadta a tiszteleti elnök javaslatát és egyhangúlag, nagy lelkesedéssel megválasztotta a Társaság elnökévé *Prohászka Lajost*, a pedagógia egyetemi ny. r. tanárát.

A határozat kimondása után *Kornis Gyula*, tiszteleti elnök a következő beszéddel üdvözölte és iktatta be az új elnököt a Társaság vezető tisztségébe:

MÉLYEN TISZTELT ELNÖK ÚR!

A Magyar Paedagogiai Társaság nevében őszinte tisztelettel és igaz szeretettel köszöntöm Méltóságodat mint új elnökünket. Örömemet fokozza, hogy azt a széket tölti be, amelyet majdnem másfél évtizeden át magam is elfoglaltam. Nagynevű elődünk, *Fináczy Ernő* géniusza most bizonyára a mester benső örömeivel és a választást jóváhagyó pillantásával tekint le kiváló tanítványára, aki nemcsak egyetemi katedráján, hanem Társaságunk elnöki székében is, mint méltó utód követi őt.

A Magyar Paedagogiai Társaság a pedagógiának egész területét felöleli: a nevelés elméletét és gyakorlatát az óvodától az egyetemig. Annak, aki ezt a hatalmas területet elvi szempontból szintétikusan át tudja tekinteni, elsősorban filozófusnak kell lennie. Csakis az egységre törekvő világfelfogás igazíthat útba, vajjon mi legyen a célunk a következő nemzedékkel, mivé formáljuk lelkét, mit és hogyan fejlesszünk benne s mitől védjük. Méltóságod tudományos egyénisége a nevelő filozófusnak erre a feladatára valóban rátermett. Ügyszólván egész munkásságának tárgya a kultúrfilozófia egy-egy alapvető kérdésének tisztázása s ebből a neveléstudomány, főképp művelődéstudomány számára a következmények levonása. Ebből a szempontból szinte programmatikus értékű *Pedagógia, mint kultúrfilozófia* című (1929) nagy tanulmánya. Számos eredeti szempontból áttekintve a tudományos pedagógia mai irányait, a

kultúra fogalmát a tárgy és a forma szempontjából elemzi, majd a kultúrfilozófiát, mint az objektív szellemi elméletét mutatja be, hogy ezen az alapon megállapítsa a műveltség és a művelődés fogalmát a cél, a személyiség, a módszer és a művelődés közössége szempontjából. Igen tanulságos az a mód, hogyan állítja be a pedagógiát a háború utáni tudományelméleti törekvések háttérébe? Miképp kapcsolja be a pedagógiai gondolkodást korunk általános vitalisztikus mozgalmába? Miképp mutatja ki az ateoretikus irányoknak, a misztikának és a neoromantikának a nevelési irányokra való hatását? Ez a tanulmánya a neveléstudomány alapvető kérdéseinek valóban mély és fölünyes ismeretéről és átéléséről tesz tanúságot.

Számos egyéb műve is a pedagógia elméleti alapvetésül szolgáló kultúrfilozófia körébe vág. Így a *Vallás és kultúra* c. munkája (1928) a legalaposabb bírálat alá veszi a szellemtudományi mozgalmaknak művelődéelméletét. Szemügyre veszi a szellemi tipológiák szerkesztésének módjait: hogyan kell a vallásokat, műalkotásokat, társas formákat, filozófiákat s a szellem egyéb objektívációit, amelyek tipikus struktúrát mutatnak, egymásravonatkoztatni s ennek alapján egységes világnézeti apriorijukat keresni? Helyesen mutat rá a »szellem« fogalmának, mely sohasem forgott a gondolkodók ajkán annyiszor, mint ma, teljes tisztázatlanságára: mint valamikor a *pneuma* fogalmába a görög orphika, akkép ma is a szellem fölötté tág és szétfolyó fogalomkeretébe azt a tartalmat vetítik bele, ami éppen saját eszmekörüknek megfelel.

Az élet mint tett és mű c. értekezése annak a kérdésnek igen finom elemzése, mennyiben válhatik az élet a kultúra tárgyává? Viszont a kultúra metafizikai alapelveinek megállapítására tett kísérletet. *A lélek és az abszolútum* c. tanulmányában (1930). *Hegeltől* és *Pascalról* írt kisebb munkái e nagy gondolkodóknak kultúrfilozófiai és pedagógiai szempontból irodalmunkban legszebb jellemzése. A kultúrfilozófia tipológiai irányában halad *A vándor és a bujdosó* című nagyobb szabású munkája, melynek sokak szemében bizarr ugyan a címe, de annál gazdagabb a tartalma. A mű az egyes nemzetek sajátzerű lelki struktúrájának elemzése. Ez a szellemtudományi tipológia a nemzeti szellem valamennyi értékvonatkozásának jelentés-összefüggéséből, mint egységes egészből, indul ki s ennek módszeres fürkészése alapján iparkodik megértetni az egyes értékvonatkozások természetét, szembeszállva a faji fejlődélmélet típustanával, amely csupán a naturalisztikus-kauzális magyarázó elvet teszi meg a maga tengelyévé. Ez a mű sok vitára adott alkalmat, de a szellemeket eleven mozgásba hozta.

Igen tisztelt elnökünk írta Társaságunk *Pedagógiai Lexikonának* legértékesebb alapvető elméleti cikkeit. A tömör tanulmányok háttéréből a neveléstudomány egész anyaga fölött szuverén módon uralkodó tudós személyiség körvonalai lépnek elénk. Mind-

erre a munkásságra a koronát Méltóságod *Az oktatás elmélete* c. nagy művével helyezte, mely a művelődéstudomány jelentékeny részének modern, de nem jelszavakon, hanem alaposan leszűrt elveken nyugvó, a kultúrának történeti javait éppúgy tisztelő, mint mai eredményeit megbecsülő, számos új és eredeti szempontból való szerves kidolgozása.

Kötelességemnek tartottam most, amikor Méltóságodat az elnöki székbe beiktatom, szellemi portréját megrajzolni, mert úgy érzem, hogy eddigi nagyértékű munkásságának áttekintése, halkszavú, de annál mélyebb, tudományos személyiségének bemutatása csak fokozza Társaságunk tiszteletét új elnöke iránt. Isten áldását kívánom további működésére.

6. A nagygyűlést vezető *tiszteleti elnök* ezután az elnökség jelölése alapján a Társaság tiszteleti tagjaivá való megválasztásra ajánlotta a következő pedagógusokat:

Dr. Csengeri Jánost, a szegedi Ferenc József-tudományegyetem nyug. rendes tanárát, a Magyar Tudományos Akadémia tagját, a jeles tudóst, író- és műfordítót, a gyakorlati pedagógiának gyakorlógimnáziumi tanár korában kiváló munkását, Társaságunk alapításától, 1891-től kezdve rendes tagját, folyóiratunknak, a Magyar Paedagógiának első szerkesztőjét 1892—1895-ig. Társaságunk e választással főnnállása ötvenéves fordulójának előestéjén tiszteletét óhajtja kifejezni az első szerkesztő, az élete 85. évében járó s az irodalom terén ma is töretlen munkaerővel és kedvvel dolgozó tudós tagtárs, a Társaság nesztora iránt s élete 9-ik decenniumának derekán e palmaágat nyújtja feléje a mai nagygyűlésen.

Jean Piaget professzort, a genfi egyetemen a pedagógia és szociológia tanárát, a genfi Bureau International d'Éducation igazgatóját, ki a magyar pedagógusokkal sok év óta ápolt meleg kapcsolataival, Társaságunk felolvasó asztalánál ez év márciusában tartott szép előadásával s a magyar oktatás- és nevelésügyről a genfi Bureau kiadásában tervezett s a közel jövőben megjelenendő kiadványának gondozásával különös tiszteletünket és hálánkat érdemelte ki.

A nagygyűlés e javaslat alapján tiszteleti tagokká választotta *Dr. Csengeri János* és *Jean Piaget* egyetemi tanárokat.

7. A *tiszt. elnök* bejelentette, hogy a Társaság rendes tagjainak zárt létszámában négy hely vár betöltésre. Ezekre a helyekre a nagygyűlés az elnökség indítványára egyhangúlag megválasztotta a Társaság *rendes tagjaivá* a következő magyar pedagógusokat és szakírókat:

Dr. Jankovits Miklóst, a székesfővárosi pedagógiai szeminárium előadó tanárát és gyakorló iskolájának tanítóját, számos nagyobb nevelésügyi tanulmányok szerzőjét, a magyar és külföldi nevelésügyi irodalomnak különféle pedagógiai szaklapokban szorgalmas ismertetőjét, a fővárosi nevelésügyi jeles ismertetőjét, ki legújabbban megjelent könyvében *A fővárosi nevelés mai feladatai*-val foglalkozott és folyóiratunknak is szorgalmas munkatársa.

Róder Pál tanügyi főtanácsost, a budapesti Madách-gimnázium igazgatóját, a középiskolai didaktika művelése mellett a népművelésnek kiváló szakemberét, több nevelésügyi folyóiratnak, köztük a Magyar Paedagogiának is állandó munkatársát, ki a szakkörökben és társadalmi egyesületekben számos pedagógiai tárgyú előadást tartott s az Országos Közoktatási Tanács munkálataiban is sokszorosan tanúsította jeles pedagógiai képzettségét.

Sebes Gyula tanügyi főtanácsost, a Verbőczy-gimnázium igazgatóját, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesület budapesti körének elnökét, hosszú tanári pályáján a középiskola gyakorlati nevelőintézménnyé alakításának hívét és munkálóját, ki mint több magyar tanügyi és nevelésügyi folyóiratnak tevékeny munkatársa, s mint nagyobb pedagógiai művek szerzője is, főleg Fénelon *A leányok neveléséről* c. művének fordításával, *A korszerű nevelés*, és éppen e napokban *Az életre való nevelés* c. önálló könyveivel a pedagógiai irodalom terén is jó nevet vívott ki magának; végül

Dr. Zibolen Endrét, a budapesti tanárképző-intézeti gyakorló gimnázium igazgatóját, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesület elnökét, ki a középiskolai nevelés- és oktatásügy elméleti és gyakorlati szolgálata mellett az Orsz. Közoktatási Tanácsban végzett tantervi utasítási munkálataival, mint több tanügyi lapnak rendkívül szorgalmas és termékeny munkatársa számos értekezésével és cikkével a pedagógiai irodalomban, továbbá a középiskolai tanárjelöltek gyakorlati kiképzésének irányításával a tanárképzés terén is kiváló érdemeket szerzett.

8. *A tisz. elnök* jelentette, hogy *Nagy J. Béla*, a Magyar Paedagógiának 21 év óta szerkesztője, hivatali nagy elfoglaltsága miatt szerkesztői megbízatásáról lemondott. Javasolta, hogy a szerkesztői teendők ellátására a jövő évben tartandó általános tisztújításig adjon megbízást *Gyulai Ágostnak*, a Társaság 36 év óta működő titkárának, ki a titkári tisztséget ez idő alatt úgy fogja egyesíteni a szerkesztői teendőkkel, mint ennek precedensként Kovács János rendes tagtársunk 1900—1903-ig egyesítette.

A nagygyűlés a tisz. elnök javaslata értelmében egyhangúlag megválasztotta a szerkesztői tisztségre *Dr. Gyulai Ágost* ny. tanárképző főiskolai igazgatót, a Társaság titkárát. Az elnök a határozat kimondásakor kijelentette, hogy ha valaki hálára kötelezte a Társaságot önzetlen s odaadó hatékony munkájával, akkor ez elsősorban Gyulai Ágost, aki most is azzal, hogy elvállalta folyóiratunk szerkesztését, Társaságunk iránt való cselekvő szeretetét bizonyítja.

9. *A tisz. elnök* jelentette, hogy *Padányi-Frank Antal*, a Társaságnak 11 év óta pénztárosa, más irányú hivatalos nagy elfoglaltsága miatt a pénztárosi megbízatásáról lemondott. Javasolta, hogy a pénztárosi teendők ellátásával egyelőre a jövő évben tartandó általános tisztújításig bízta meg a nagygyűlés *Loschdorfer János* székesfővárosi polgári iskolai igazgató-szakfelügyelőt, a Társaság rendes tagját, ki e nagy gondosságot és fáradságot igénylő munka elvállalására késznek nyilatkozott.

A nagygyűlés a tisz. elnök javaslata értelmében egyhangúlag megválasztotta a pénztárosi tisztségre *Loschdorfer János* rendes tagot.

10. *A tiszt. elnök* ezután az őrsegváltás alkalmából *Nagy J. Bélának* 21 évi valóban lelkiismeretes és szakavatott szerkesztői működéséért, illetőleg *Padányi-Frank Antalnak* 11 évi buzgó pénztárosi tevékenységéért, mindkettőnek egészen önzetlenül végzett nagy munkájáért a Társaság nevében köszönetet mondott.

11. Végül *az elnök* javaslatára a nagygyűlés a következő társasági esztendőre számvizsgálókul s ily minőségben az elnökség tagjaiul megválasztotta *Váradai József* tanítóképző-intézeti tanárt, az Orsz. Közoktatási Tanács titkárát és *Dr. Horn József* tanügyi főtanácsost, gyakorló kereskedelmi középiskolai igazgatót, a Társaságnak 1929, illetőleg 1934 óta rendes tagjait.

12. *Kornis Gyula* tiszt. elnök a nagygyűlést, melyet a Társaság tiszteletli és rendes tagjain kívül szépszámu közönség is meleg érdeklődéssel kísért, ünnepi hangulatban rekesztette be.

Szíves tudomásul.

A Magyar Paedagogiai Társaság pénztárosi tisztségében beállott személyi változás következtében fölhívjuk a Társaság tagjainak és a Magyar Paedagogia előfizetőinek figyelmét arra, hogy a tagsági vagy előfizetési díjak jövőben az új pénztároshoz: **Loschdorfer János polg. isk. tanulmányi felügyelő-igazgató (Budapest, IX., Mester-utca 19.)** címére küldendők. Egyben kérjük a Társaság tagjait, hogy f. évi vagy esetleges régibb tagdíj-hátralékaikat mielőbb kiegyenlíteni szíveskedjenek.

A Magyar Paedagogiai Társaság elnöksége.

Kérelem.

Fölkérjük a magyar könyvkiadó-cégeket és a magánosokat is, hogy a kiadásukban megjelenő pedagógiai tárgyú művek egy-egy recenziós példányát a Magyar Paedagogiában való ismertetés céljából a szerkesztőség címére (Budapest, XII., Fery Oszkár-utca 34.) esetről esetre beküldeni szíveskedjenek.

A Magyar Paedagogia szerkesztősége.

Felelős szerkesztő: *Gyulai Ágost*, felelős kiadó: *Loschdorfer János*.